

Ženska udruga
"IZVOR" Tenja

Vlatka Mačeka 20, 31207 Tenja
tel/fax: (+385)031/290-433
zenska.udruga.izvor@gmail.com
www.zenska-udruga-izvor.hr

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2015.

Uvod

Sadržaj ovog izvještaja daje opis programskog i organizacijskog djelovanja Udruge za 2015. godinu sukladno odredbama Statuta i Strateškog plana djelovanja za razdoblje 2013.-2015. i projekcija koje su dane novim Strateškim planom za razdoblje 2016.-2018.

Prema postavljenim ciljevima Operativnog plana u 2015. godini bili smo usmjereni na jačanje sveukupnih kapaciteta Udruge i uopće afirmaciju organizacija civilnoga društva kao ravnopravnih partnera socijalnog dijaloga u osiguranju primjene ljudskih prava i sloboda, prioritetno pripadnika ranjivih društvenih skupina, građanskoj participaciji u javnim politikama, suradnji i osnaživanju kapaciteta nositelja odgojno-obrazovne djelatnosti za osiguranje provedbe sadržaja građanskog odgoja i prava djece kroz prizmu konvencijskog prava i rodno osviještenog obrazovanja, kao važnim preduvjetima uravnoteženog društvenog napretka uopće. Društvenom i gospodarskom razvoju doprinosili smo i aktivnom ulogom na području zastupanja i primjene održivih socijalnih politika u lokalnoj zajednici, prioritetno usmjereni na pružanje specijaliziranih usluga za starije i nemoćne osobe te podršku ranjivim društvenim skupinama kao pružateljima usluga i aktivnim građanima/kama. Ovaj model potvrđen kao primjer dobre prakse započeli smo prenositi u dvije nove ruralne sredine.

Djelatnosti udruge provodile su se kroz projektne aktivnosti u okviru četiri programska područja: *Promocija i zaštita ljudskih prava i ravnopravnosti spolova*, *Podrška razvoju civilnoga društva i zajednice* i *Organizacijski razvoj* te *Podrška socijalnog uključivanja osoba izloženih nasilju u obitelji*, trogodišnjeg programa koji je pokrenut u lipnju 2014. godine i usmjeren je na sveobuhvatnu pomoć i podršku najzastupljenijoj skupini Udruge.

Osigurali smo kontinuitet provedbe aktivnosti koje su bile primarne s aspekta potreba građana/ki tako da smo u okviru navedenih programskih područja nastavili provoditi aktivnosti: **pružanja usluga besplatne pravne i psihosocijalne pomoći te zastupanja građana/ki; zaštite žrtava obiteljskog nasilja, mobbinga i diskriminacije; programe obrazovanja za ljudska prava i rodnu jednakost; obrazovne programe jačanja kapaciteta udruge i korisnika; praćenje javnih politika, primjenu propisa i zagovaranje pozitivnih društvenih promjena; pružanje i razvoj usluga pomoći u kući i građanskog aktivizma; programe obrazovanja, osposobljavanja, zapošljavanja i podrške odraslim osobama** u približavanju tržištu rada; stjecanja radnog iskustva mladih, dugotrajno nezaposlenih osoba i socijalno isključenih skupina te **humanitarnom pomoći**, ove godine primarno usmjerene izbjeglicama. Ukupno bilježimo 847 izravnih korisnika navedenih aktivnosti, od toga 83% žena i 17% muškaraca. Neizravno uključenih korisnika bilo je 1956.

Osiguranjem institucionalne i programske financijske podrške imali smo stabilnost dijela stručnog radnog tima što je omogućilo kontinuitet pružanja i daljnji razvoj opsega usluga za građane/ke, nova zapošljavanja, uspostavu mobilnog tima za pružanje specijaliziranih usluga u dvije nove prigradske sredine, prijavu novih projekata i provedbu dva partnerska projekta u okviru fondova EU, pokretanje inicijativa u zajednici i jačanje kapaciteta za razvoj društvenog poduzetništva.

1) U okviru programskog područja Promocije i zaštite ljudskih prava i ravnopravnosti spolova organizirali smo kroz **četiri ureda usluge besplatne pravne pomoći** za građane/ke čija su prava povrijeđena i one slabog imovnog stanja, primarno za žrtve obiteljskog nasilja, mobbinga i diskriminacije i osobe starije životne dobi. Javnim djelovanjem i obilježavanjem značajnih datuma

ukazivali smo na društvene probleme i potrebu učinkovitije institucionalne zaštite nasilja u obitelji, brige za starije i nemoćne osobe, poticali uključivanje građana/ki i zajedničko djelovanje u zajednici. Praćenjem provedbe pozitivno-pravnih propisa i suradnjom s nadležnim institucijama doprinosili smo njihovoj učinkovitijoj primjeni i većoj zaštiti građanskih prava i sloboda. Bilježimo 281 izravnog korisnika i sudionika ovog programa, od čega 78% žena.

Najbrojnija skupina korisnika *usluga besplatne pravne pomoći* su žene s udjelom od 77%. Prema dobnoj strukturi 65% korisnika/ca je u skupini 41-65 godina. I prema službenim izvorima Ministarstva pravosuđa (Izvješće o ostvarivanju prava na pravnu pomoć i podrška sredstava za 2014. godinu/web stranica) žene su i dalje u najvećoj mjeri korisnice sustava besplatne pravne pomoći (57,82%, u 2013. taj broj je bio 62%), a najzastupljenije područje za koje se pravna pomoć traži je područje obiteljsko pravne zaštite. U 2014. godini podneseno je ukupno 12800 zahtjeva za pravnom pomoći, od čega je 62,1% zahtjeva odobreno, 10% ih je odbijeno, 4% odbačeno, 6,2% obustavljeno, a 17,7% u postupku rješavanja. Prema vrsti pravne pomoći svih 7945 odobrenih zahtjeva odnose se na sekundarnu dok se 1018 zahtjeva odnose na primarnu pravnu pomoć. Podneseno je samo 228 žalbi (55 ih je u postupku rješavanja). Troškovi upravne pristojbe od 50.00 kuna koje je podnositelj žalbe obavezan predumjeti u ovakvoj vrsti postupka predstavljaju objektivnu smetnju dostupnosti prava na pravni lijek i cjelovito ostvarivanje prava kroz institut besplatne pravne pomoći. Unatoč tomu što OCD-a pružateljice besplatne pravne pomoći godinama ukazuju na taj problem ova odredba nije promijenjena.

Putem Ureda državne uprave u Osječko-baranjskoj županiji (UDU u OBŽ) zaprimljeno je 1221 što je 10% zahtjeva od ukupno zaprimljenih na području cijele Hrvatske. Broj odobrenih zahtjeva je indikativan i iznosi 49%. Ostali zahtjevi su u skupini odbijenih, odbačenih, obustavljenih ili prosljeđenih. U razdoblju 1.1. – 31.5. 2015. godine UDU u OBŽ zaprimio je 490 zahtjeva, od toga ih je 236 odobreno, 65 odbijeno, a 189 ih je obustavljeno, odbačeno, prosljeđeno ili u postupku.

U okviru našeg pravnog savjetovališta od 256 novih slučajeva 25% se odnosi na pritužbe povreda socijalnih prava, a 20% s područja obiteljsko pravne zaštite i nasilja u obitelji. Nasilje nad ženama, uključujući i obiteljsko nasilje i dalje predstavlja jedno od najtežih oblika rodno utemeljenog kršenja ljudskih prava našeg doba i široko je rasprostranjen problem. Osim žena i djece, obiteljskom nasilju izložene su osobe s invaliditetom i starije osobe.

Žene izložene nasilju u obitelji po više osnova žalile su se na zadržavanje u policiji, podnošenje prekršajnih prijava i ravnomjerno novčano kažnjavanje počinitelja nasilja i njih kao žrtve, zanemarivanje istaknutih drugih oblika nasilja, posebno spolnog i opetovanog recidivizma, što sve direktno utječe na njihovu pasivizaciju, neprijavlivanje i trpljenje nasilja. U pogledu izricanja novčane kazne počinitelju ona se nije pokazala kao primjerena sankcija budući izravno pogađa žrtvu i druge članove obitelji pa time ne ispunjava svoju svrhu Naprotiv, proizvodi višestruke negativne učinke i zamjetan je pad u njenom izricanju. Izjednačavanje uloge žrtve i počinitelja, posebno kada su djeca svjedočila nasilju, ukazuje na potrebu promjene u pristupu i cjelovitog sagledavanja obiteljskog nasilja i specijalizirane, sustavne izobrazbe svih nas koji radimo na području obiteljsko-pravne zaštite kako bi naše razumijevanje i primjena nacionalnih, europskih i međunarodnih dokumenata o zaštiti (žena i djece) od obiteljskog nasilja bila ujednačena i svrhovita. I ove godine ukazujemo na potrebu povećanja prisutnosti kontakt policajca u zajednici i policijskih službenika za prevenciju u ovom području.

Prema dostupnim podacima¹ o kažnjivim djelima nasilničkog ponašanja u obitelji za razdoblje 01.01.-30.6.2015. u sferi prekršajne zaštite policija je zabilježila ukupno 6817 počinitelja prekršaja iz čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji² od toga 78% muškaraca, s kojima je oštećeno 7631 osoba, od toga 63% žena. Za isto razdoblje Policijska uprava Osječko-baranjska (PU OBŽ) zabilježila je 562 počinitelja prekršaja od čega su 76% muške osobe čime je oštećeno 555 osoba, od čega 69% žena.

Izostanak javne osude i učinkovitog prijekora počinitelja obiteljskog nasilja ima za posljedicu uspostavu takvog ponašanja kao prihvatljivog koji žrtvu pasivizira i prepušta iznalaženju samopomoći, a bilježimo i napad zlostavljača na sutkinju za vrijeme rasprave u sudnici.

Za razdoblje 01.01.- 30.06.2015. Prekršajni sud u Osijeku zabilježio je ukupno 220 prijava koje se odnose na nasilje u obitelji i 201 pravomoćno okončan prekršajni postupak. S obzirom na spol 85% počinitelja su muškarci. Na presude suda vezane za nasilničko ponašanje u obitelji uloženo je 19 žalbi. Izrečeno je 94 zaštitnih mjera sukladno čl.11. st.2. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (ZZNO), bez daljnjeg prikaza po mjerama. Prema navedenoj odredbi sud može nad počiniteljem nasilja u obitelji, osim zaštitnih mjera propisanih Prekršajnim zakonom, primijeniti taksativno navedenih šest

¹ Radi se o podacima Ministarstva unutarnjih poslova od 18.9. 2105. dostavljena po zahtjevu Udruge

² Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji objavljen je u „Narodnim novinama“ br. 137/09 i 14/10 (ispravak)

zaštitnih mjera, i to, (1) obveznog psihosocijalnog tretmana, (2) zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, (3) zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju, (4) udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora, (5) obveznog liječenja od ovisnosti, (5) oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja. Nije izrečena niti jedna zaštitna mjera dopuštena po prijedlogu (osobe izložene nasilju ili ovlaštenog tužitelja uz prethodnu suglasnost žrtve) zaštitna mjera - pod (2),(3) i (4), prije pokretanja prekršajnog postupka, sukladno čl. 19.ZZNO-a. Najviša izrečena kazna zatvora je 60 dana, a najviša izrečena novčana kazna za nasilničko ponašanje u obitelji 2.500,00 kuna. Zakon propisuje raspon za izricanje novčane kazne od najmanje 1.000,00 do 15.000,00 kuna, a izricanje kazne zatvora od 15 do 90 dana.

Za razdoblje od 30.05.-31.08.2015. zabilježeno je ukupno 50 kaznenih djela „Nasilje u obitelji“ iz čl. 179.a KZ gdje su u 86% slučajeva oštećene osobe bile žene. U PU OBŽ evidentirano je 5 slučajeva ovog kaznenog djela, gdje su sve oštećene osobe žene.

Počinjeno je i osamnaest kaznenih djela krvnih delikata na štetu bliskih osoba³, 10 ubojstava i 8 pokušaja ubojstva među bliskim osobama⁴ U 70% slučajeva počinitelji ubojstava su muške osobe, a žrtve žene i muškarci u jednakom omjeru (po 50%). Počinitelji pokušaja ubojstva su u 75% slučajeva muške osobe, a žrtve žene i muškarci u jednakom omjeru (po 50%).

Nedostatnost prevencije i zaštite žrtava potaknulo je promjene kaznenog zakonodavstva i ponovno određenje nasilja u obitelji kao samostalnog djela. U razdoblju od 1. 1. 2013. do 22.5.2015. imali smo svojevrsnu pravnu prazninu, pa i elemente derogacije kaznenopravne zaštite ukidanjem odredbe 215a. iz Kaznenog zakona (KZ). Zaštita od nasilja u obitelji konačno je uspostavljena izmjenama i dopunama KZ unošenjem samostalnog kaznenog djela *Nasilje u obitelji, čl. 179a*.

Unutar država članica EU, uključujući i Hrvatsku, prepoznat je zajednički pristup nasilju nad ženama kao pitanju ljudskih prava i rodne jednakosti. Iako je postignut značajan iskorak stvaranjem zakonodavnog okvira i uspostavljanjem institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova (2003.), unutar čega je i nasilje u obitelji (započeto kroz Obiteljski zakon iz 1999.) prihvaćeno kao društveni problem, a ne samo privatni, nismo postigli potreban napredak i pružili učinkovitu zaštitu žrtvi. Hrvatska kao ni znatan broj članica u svojim (kaznenim) zakonima obiteljsko nasilje nad ženama ne kvalificira kao oblik rodno utemeljenog nasilja. Nasilničko ponašanje u obitelji se trivijalizira i po značaju zaštite u nas je ispod razine sitne krađe.

U tom smislu vidimo i potrebu za **hitnom ratifikacijom Konvencije Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji** te specijalizacijom ljudskih kapaciteta za sve nositelje provedbe.

Kao organizacija koja kao važno područje djelovanja ima zaštitu temeljnih ljudskih prava, a najveći broj korisnika su žene žrtve obiteljskog nasilja čija zaštita se ostvaruje u pravilu kroz prekršajno pravne sankcije u prekršajnom postupku smatramo važnim da se oblici primarne pravne pomoći eksplicite prošire i na zastupanje žrtava obiteljskog nasilja u prekršajnim postupcima, posebno i s toga što je praćenje primjene Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji (ponovo) u nadležnosti Ministarstva pravosuđa.

Korisnici pravne pomoći su i azilanti i stranci koja se ostvaruje sukladno **Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći te Zakonu o strancima** i Pravilniku o besplatnoj pravnoj pomoći u postupku protjerivanja i povratka stranaca, čija provedba je u nadležnosti Ministarstva unutarnjih poslova. Ratni sukobi na sjeveru Afrike i Bliskom istoku prouzročili su patnje i stradanja velikog broja izbjeglica koji preko najdostupnijih ruta juga Italije i istoka Grčke pokušavaju naći zaštitu i utočište u Europi. U tom smislu uz dodatnu prilagodnu pružanja besplatne pravne pomoći bili smo posvećeni i humanitarnom djelovanju.

Kao i u području praćenja provedbe zaštite od nasilja u obitelji i u području provedbe instituta besplatne pravne pomoći nužno je osigurati dostupnost statističkih podataka na svim razinama. Iako su na naš zahtjev institucije ustupile svoje statističke podatke smatramo to dodatnim opterećenjem za sve, a što se objavom na web stranicama da učinkovito otkloniti.

Početakom 2015. godine Ustavni sud je u cijelosti ukinuo **Obiteljski zakon** iz lipnja 2014. i naložio do daljnjega primjenu „starog“ Zakona iz 2003. s pripadajućim izmjenama i dopunama. U razdoblju javne rasprave na isti smo dali svoje primjedbe i prijedloge, a u narednom razdoblju očekujemo ponovno otvaranje javne rasprave. Takvo stanje unijelo je pravnu nesigurnost i narušilo prava djece, o čemu smo dali osvrt u izvješću za 2014. godinu.

³ Prema odredbi čl. 87.st.9. KZ bliske osobe su članovi obitelji, bivši bračni ili izvanbračni drug, bivši životni partner ili neformalni životni partner, osobe koje imaju zajedničko dijete i osobe koje žive u zajedničkom kućanstvu

⁴ Kazneno djelo uvedeno u kazneno zakonodavstvo RH zakonom o izmjenama i dopunama KZ, „Narodne novine“ br. 56/15

Primjenu **Zakona o suzbijanju diskriminacije** pratili smo kroz dva slučaja i tijekom 2015. godine su konačno pozitivno okončani. Jedan iz radno-pravnih odnosa i drugi pitanje apatrida gotovo cijele mnogočlane obitelji.

Od stupanja na snagu Zakona o suzbijanju diskriminacije i naknadnog reguliranja općeg pravnog okvira za **pokretanje zaštite kolektivnih interesa** uvedenog 2011. Udruga nije samostalno podnijela niti jednu udružnu tužbu. Naime, opći procesni okvir propisuje i naknadu troška postupka u slučaju gubitka spora što predstavlja objektivnu prepreku za samostalno podnošenje udruženih tužbi obzirom da ta vrsta troška ne predstavlja prihvatljiv trošak od strane ugovornih tijela. Navedeni rizik je najveća prepreka pri faktičnom ostvarenju pravnih mehanizama koje nam deklarativno stoje na raspolaganju stoga smo do sada u tom dijelu surađivali s drugim organizacijama kao pridružena organizacija i savjetodavno.

S obzirom da unutar izvještajnog razdoblja nije bilo slučajeva u kojima su ostvarene pretpostavke za podnošenje zahtjeva kojim se pokreće postupak pred **Europskim sudom za ljudska prava zahtjevi** preliminarno smo provodili konzultacije monitoring tima radi razmatranja te mogućnosti za dva slučaja za koja je izvjesno da će u skorom periodu biti iscrpljeni svi pravni lijekovi. Jedan slučaj se odnosi na dugotrajno izbjegavanje roditeljske obveze plaćanja uzdržavanja koje je razmatrano u kontekstu ekonomskog nasilja nad ženama i diskriminacije temeljem spola, a drugi slučaj obuhvaća istovjetnu situaciju grupe od 23 radnice tekstilne industrije koje nisu ostvarile svoja prava koja im po zakonu pripadaju isključivo zbog proceduralnih pogrešaka (Agencije za osiguranje radničkih potraživanja u slučaju stečaja poslodavca, a potom i suda). Nakon izvršne odluke Visokog upravnog suda, pretežit dio radnica je podnio ustavnu tužbu i ti postupci su u tijeku.

Sloboda i pravo na vlastiti izbor kao i **dostupnost reproduktivnim pravima žena** ugrožena su već ustaljenom praksom priziva prigovora savjesti značajnog broja liječnika specijalista ginekologije zaposlenika zdravstvenih ustanova u Hrvatskoj čime se onemogućava dostupnost legalno induciranog pobačaja. Odgovornost za onemogućavanje dostupnosti reproduktivnih prava ženama i nedostatan djelovanje u području planiranja obitelji svakako snosi sustav javnog zdravstva.

U 36 slučajeva osigurali smo besplatno zastupanje pred sudom i proveli 75 konzultacija sa 6 odvjetničkih ureda. Članovima/cama partnerske Udruge invalida Glas čovječnosti pružali smo pomoć u ostvarivanju njihovih specifičnih prava, ustupali volontere za rad udruge i podršku u njenom djelovanju.

Zajedno s predstavnicima pravosuđa, policije, socijalne i zdravstvene skrbi te obrazovanja sudjelujemo u radu Županijskog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama, a u okviru istoimenog Nacionalnog programa. Uspostavljeni obiteljski centri na razini županija koji su s obzirom na rasprostranjenost nasilja u obitelji i nad ženama imali svoju svrhu ukinuti su, odnosno pripojeni matičnom centru za socijalnu skrb ali s umanjenim ljudskim kapacitetima čime se otupila oštrica za učinkovitije djelovanje na suzbijanju nasilja. Kao članica Ženske mreže Hrvatske sudjelovali smo u raspravama i inicijativi za uspostavu ženskih alternativnih mehanizama pravde (ženski sudovi) na prostorima bivše države kao prostor za artikulaciju drukčijeg koncepta pravde i društvenih odnosa uopće. Posredstvom članstva u Mreži članica smo Europskog ženskog lobija i sudjelovali smo u pripremi Izvješća o stanju ljudskih prava žena u Hrvatskoj upućenog nadležnom UN Odboru za ukidanje diskriminacije žena.

Na području obrazovanja za ljudska prava i rodnu jednakost nastavili smo suradnju s nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti i bili posvećeni razvoju i provedbi programa izvaninstitucionalne izobrazbe učenika/ca. S obrazovnim institucijama i vanjskim ekspertima proveli smo planiranje i upotpunili modularni program *Obrazovanje za rodnu jednakost* za daljnju provedbu za učenike/ce 7. i 8. razreda osnovne i 1. i 2. razreda srednje škole koji je kao projektni prijedlog u partnerstvu s Filozofskim fakultetom Osijek upućen Središnjoj agenciji za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-SAFU. Projekt je u 2015. godini prošao postupak procjene i nalazi se na rezervnoj listi do kraja 2016. godine. Nažalost, ovaj kao ni projekti „Lajkaj nenasilno“ i „Znatiželjno dijete“, iako visoko ocijenjeni, nisu ušli u ograničen financijski okvir na drugim natječajima.

Kroz projekt „Znatiželjno dijete“, s Osnovnom školom Tenja, provodili smo, posebno kreirane i prilagođene uzrastu 3. i 4. razreda obrazovne aktivnosti upoznavanja sadržaja *Konvencije o pravima djece*, aktivne participacije učenika i njihovih roditelja/skrbnika te povezivanja u lokalnoj zajednici.

U suradnji sa lokalnom školom i mjesnom samoupravom nastavljen je program stručne pomoći pri učenju engleskog jezika za učenike osnovnoškolskog uzrasta.

U okviru ova dva projekta bilo je **uključeno 88 učenika/ca** kao izravnih i 848 roditelja i drugih članova zajednice, kao neizravnih korisnika.

Kao članica GOOD Inicijative za sustavno i kvalitetno uvođenje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo u formalni obrazovni sadržaj nastavili smo ukazivali na značaj provedbe *Kurikuluma za građanski odgoj*.

2) Radi cjelovitijih postignuća u području nasilja u obitelji pokrenuli smo poseban program **Podrška socijalnom uključivanju osoba izloženih nasilju u obitelji za razdoblje 2014.-2017.** koji povezuje dva postojeća programska područja. Radili smo na cjelovitosti podrške ženama kao najzastupljenijoj skupini izloženoj nasilju u obitelji. Pružanjem specijaliziranih usluga (SOS telefona -0800 200 151 i Grupe za podršku i individualnu pomoć) osigurali smo dostupnost informacija, uputa i pravne pomoći u hitnim slučajevima te psihosocijalnu podršku i pomoć za 123 osobe izravna korisnika/ce, a kroz programe obrazovanja, osposobljavanja i podrške u zapošljavanju jačanju kapaciteta i socijalnom uključivanju 196 osoba. Od ukupno 319 izravnih korisnika 94% je žena.

Nastavljen je rad sa ženama izloženim nasilju kroz *psihosocijalno savjetovanje i individualnu pomoć*. Provedena je revizija baze podataka. Od ukupno 24 korisnice iz evidencije njih 21 bilo je aktivno u 2015. godini kroz grupu za podršku organiziranu jedanput u dva mjeseca. U razdoblju pripreme *obilježavanja svjetske kampanje* „16 dana aktivizma protiv nasilja na ženama“ napravljen je *kratki dokumentarni film* s ženama koje su uspjele izaći iz nasilnog okruženja i htjele su svojim svjedočanstvom pomoći drugim ženama.

Kroz *programe podrške obrazovanju, osposobljavanju i zapošljavanju* odraslih osoba te javnim djelovanjem doprinijeli smo sprečavanju daljnjih socijalnih rizika i aktivnom uključivanju 144 izravnih korisnika, od toga 92% žena.

U okviru programa obrazovanja za odrasle nastavili smo provoditi *tečaj engleskog jezika*, u početku primarno usmjeren na aktiviste i volontere civilnog društva, a potom i na nezaposlene i osobe izložene nasilju u obitelji. U 2015. godini organizirani su tečajevi u dva termina: proljetni i jesenji u koji je bilo uključeno 103 izravna korisnika, od toga 96% žena. Interes za učenje stranih jezika je veliko. U dva upisna roka podneseno je 174 prijava. Najzastupljenija dobna skupina bila je ona između 41 - 65 godina. Po završetku godišnjeg ciklusa s polaznicima se provodi evaluacija i završni ispit.

Kroz *program verificiranog osposobljavanja* od 21 prispjele prijave izabrane su četiri kandidatkinje izložene nasilju u obitelji s kojima je potpisan ugovor o osiguranju sredstava za osposobljavanje za zanimanje njegovatelja/ice u razdoblju rujan 2014.-ožujak 2015. u okviru programa javnog učilišta.

Svim kandidatima/kinjama omogućena je podrška u približavanju tržištu rada na pojedinačnoj razini i kroz grupu. Ukupno trinaest žena dobne skupine od 26-40 i 41-65 godina zatražilo je našu podršku u traženju posla i u vrijeme pisanja ovog izvještaja njih šest se zaposlilo uglavnom kao njegovateljice zahvaljujući programima osposobljavanja posredstvom i uz pomoć Udruge.

Organizirane su 4 kreativne radionice sa ukupno 52 sudionice različite dobne skupine. Kroz program bilježimo 558 neizravnih korisnika.

3) Kroz program **Podrška razvoju zajednice i civilnoga društva** bili smo usmjereni na zaštitu interesa i prevenciji socijalne isključenosti starijih i nemoćnih osoba, jačanju kapaciteta Udruge i njenih korisnika, pružanju podrške u zapošljavanju ranjivih društvenih skupina i uključivanju građana u tri lokalne zajednice. U aktivnostima je bilo uključeno 159 izravnih korisnika, od čega 80% žena. Osigurano je kontinuirano *pružanje usluga pomoći u kući za starije i nemoćne osobe u Tenji* što smo kao primjer dobre prakse započeli kontinuirano prenositi u dvije nove prigradске sredine. U partnerstvu s Gradom Osijekom osiguran je prostor za rad mobilnog tima u Klisi i Sarvašu gdje smo učinili dostupnim usluge besplatne pravne pomoći i potaknuli različite oblike uključivanja građana.

Na pružanju usluga zaposlili smo pet dugotrajno nezaposlenih osoba pripadnika ranjivih društvenih skupina. Tri pripadnika romske nacionalne pripadnosti, dvije u razdoblju 1.12.2014.-28.2.2015. putem mjere Javni rad u okviru Nacionalne politike zapošljavanja koje provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) i jednu u razdoblju 3.11.-2014.-2.11.2015. u okviru vlastitih sredstava, osiguranih kroz projektno financiranje. Od 1. lipnja 2015. godine na pružanju usluga zaposlili smo posredstvom mjera i dvije osobe izložene nasilju u obitelji, jednu u trajanju od jedne godine, a drugu šest mjeseci.

Sve je veći broj onih kojima prijete siromaštvo i potpuna egzistencijalna ugroženost posebice ako je riječ o osobama koje su napunile 65 godina života i više nisu radno aktivne ali zbog dugotrajne nezaposlenosti nemaju 15 godina mirovinskog staža i ne ostvaruju pravo na osobnu mirovinu. Takav broj osoba nije uopće zanemariv, a samo stanje bilo je potpuno izvjesno i predvidivo. Iako je o tomu vođena rasprava i najavljeno uvođenje novog *instituta socijalne mirovine* donošenjem novog *Zakona o socijalnoj skrbi* 2013. godine, to se do danas nije ostvarilo i broj starijih osoba potpuno ovisnih o članovima obitelji obveznicima uzdržavanja, ako ih imaju, sve je veći. U slučaju *izvanbračne zajednice* pravilno se primjenjuju odredbe propisa koje upućuju na jednak pravni status bračne i izvanbračne zajednice u dijelu obveze uzdržavanja, dok takav pristup izostaje u dijelu priznanja olakšica za uzdržavanje izvanbračnom partneru. *Niski imovni cenzus* onemogućava takvoj osobi ostvarivanje

prava na zajamčenu minimalnu naknadu i pomoć države. Ostaje otvoreno pitanje *što je sa sredstvima koja su tijekom rada ovih osoba uplaćene za mirovinsko osiguranje*. Bilježimo i sve veći broj korisnica/ka prava na zajamčenu minimalnu naknadu kojima nedostaje *jednokratna novčana pomoći* za zadovoljenje nužnih životnih potreba, poput hrane, lijekova koji nisu pokriveni sustavom obveznog zdravstvenog osiguranja i sl. Iako je ta vrsta socijalne pomoći primarno namijenjena za one koji zbog *trenutačnih materijalnih teškoća* nisu u mogućnosti podmiriti osnovne životne potrebe nastale zbog rođenja ili školovanja djeteta, bolesti ili smrti člana obitelji, elementarnih nepogoda i slično. Međutim, Zakon o socijalnoj skrbi ne predviđa odobrenje jednokratne novčane pomoći u slučaju ako je osnovne predmete u kućanstvu, nužnu odjeću i obuću moguće osigurati u suradnji s drugim humanitarnim organizacijama.

U kontekstu sve vidljivijeg porasta siromaštava s jedne strane i starenja stanovništva s druge strane bilježimo porast feminizacije siromaštva. Naime, žene žive u prosjeku i do 10 godina duže od muškaraca, za svog radnog vijeka ostvaruju u prosjeku manje prihode na temelju čega imaju manje sredstava za život u starosti. Primjer korisnica naših usluga pomoći u kući, žena starije životne dobi, jednočlanih domaćinstava, svjedoči o nužnosti udruživanja i zajedničkom životu (posebice tijekom zimskog perioda) jer nije moguće pojedinačno preživjeti s prihodima koje pojedinačno imaju. Potresan nam je i primjer kada smo korisnike/ce naših usluga pitali o prijedlogu sadržaja prigodnih paketića za njih povodom obilježavanja Međunarodnog dana starijih osoba. Njihov odgovor je bio da bi ih najviše obradovala sredstva za osobnu higijenu.

4) U okviru programskog područja *Organizacijski razvoj* radili smo na prilagodbi novom zakonodavnom okviru i osnaživanju kapaciteta Udruge, strateškom planiranju, jačanju postojeće suradnje i partnerstva i pokrenuli povezivanje s mrežama pružatelja usluga na lokalnoj razini te provedbi procjene učinaka našeg rada budući u 2016. godini obilježavamo 15 godina rada. Dio smo nove lokalne inicijative razvoja podrške djeci i mladima i koncepta reusa centra u Tenji na regionalnoj razini.

Na ispunjenju zadanih ciljeva u provedbi planiranih aktivnosti sudjelovali su: stručni radni tim od četiri zaposlene osobe i pet zaposlenih osoba na pružanju usluga pomoći u kući, dva vanjska stručna suradnika/ce, volonteri/ke, čelne osobe udruge - predsjednica, članice tijela upravljanja i nadzora (aktivno uključeni u praćenje, planiranje i donošenje odluka), članovi/ice stručnih tijela i komisija za izbor i imovinu, predstavnici/e partnera. Usluge knjigovodstva obavljao je TAVROS, d.j.o.o. Od ukupno 88 osoba s liste volontera/ki u 2015. godini njih 31 dali/e su izniman doprinos u provedbi aktivnosti Udruge sa 1629 sati volonterskog rada.

U partnerstvu i suradnji s Gradom Osijekom, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, PU Osijek, Gradskom i sveučilišnom knjižnicom Osijek, Filozofskim fakultetom u Osijeku, Udrugom za potporu osoba s invalidnošću i hendikepom Osječko-baranjske županije „Glas čovječnosti“, Centrom za mirovne studije i Ženskom sobom iz Zagreba, Osnovnom školom Tenja te školom Jagodnjak/ Bolman, Agencijom lokalne demokracije kao i značajnim doprinosom volontera/ki, vanjskih stručnih suradnika/ca proveli smo opisani programski i organizacijski napredak koji se ogleda kroz povećanje opsega djelatnosti, zapošljavanje, uključivanje korisnika/ca i kvalitetu usluga. U 2015. godini dobili smo potvrdu svoga rada na Završnoj konferenciji **Evaluacija postignuća IPA Operativnog programa** o čemu je izdan **Priručnik s primjerima dobre prakse za partnerstva i održivost projekata u području socijalnog uključivanja** gdje je **opisan projekt Udruge „Podrška socijalnoj koheziji“**.

Radi što veće dostupnosti naših usluga građanima/kama rad Udruge organiziran je na četiri lokacije, u Tenji, Osijeku, Klisi i Sarvašu. Od samog osnivanja Grad Osijek, posredstvom svoje mjesne samouprave, osigurava bez naknade jednu prostoriju (36,70m²) za rad u Tenji, sjedištu Udruge, a od 2015. godine i na lokacijama Klisa i Sarvaš. Od 2014. godine preseljenjem mjesne uprave i samouprave na novu lokaciju Udruga je dobila još jednu manju prostoriju za rad (14m²) koje su i uređene te su tako poboljšani uvjeti rada. Razvoj, preuzimanje javnopravnih ovlasti i sve veći opseg usluga koje Udruga pruža građanima/kama zahtijevaju višu razinu kvalitete upravljanja i nova zapošljavanja. Budući u postojećoj zgradi ima nekorisćenog javnog prostora već tri godine široko postavljamo zahtjev za dodjelu još nekog prostora za rad. Unatoč svemu predstavnici mjesne samouprave bez obrazloženja odbijaju naše zahtjeve. Na taj način prinuđeni smo provoditi aktivnosti u lokalnoj zajednici u okviru postojećih prostornih kapaciteta, a razvoj usmjeriti na druge sredine kroz druge oblike i sadržaje. Tako podršku učenju engleskog jezika učenicima osnovnoškolske nastojimo održati i provodimo je na novoj lokaciji MO Tenja bez mogućnosti korištenja prikladnih pomagala i uz znatne napore. Dobrovoljno vatrogasno društvo Tenja, jedan od korisnika, ustupa nam za rad s većim

grupama prostor koji je njima dodijeljen. Prostor za rad pravnog savjetovališta na lokaciji Osijek u okviru ureda Volonterskog centra Osijek doveden je u pitanje za naredno razdoblje zbog povećanja opsega poslova Centra. Zbog toga smo podnijeli zahtjev za dodjelu prostora gradskoj četvrti Gornji grad, ali smo odbijeni s obrazloženjem da veliki broj udruga dugi niz godina koristi prostor Četvrti i da nemaju mogućnosti udovoljiti našem zahtjevu. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek (GISKO) za provedbu programa izobrazbe engleskog jezika, ali i drugih srodnih aktivnosti, ustupa nam svoj prostor bez naknade. Policijska uprava OBŽ po potrebi nam također ustupa prostor koji ona kontinuirano koristi u okviru jednog trgovačkog centra.

Krajem svibnja održana je redovna i izborna Skupština Udruge na kojoj je usvojen novi Statut, izvještaji o radu i planovi za 2016. godinu. Nadležno tijelo odobrilo je navedene promjene i donijelo rješenje. Tijelo upravljanja održalo je 11 sjednica na kojima je raspravljalo o svim bitnim aspektima djelovanja Udruge. Donesene su odluke o zapošljavanju, izboru likvidatorice i koordinatorice Udruge, planu godišnjih odmora i plaćama radnika/ca, prenamjeni sredstava, prihvaćanju novih projekata, prijedloga programskog i financijskog plana za 2016. godinu.

Komisije za izbor radnika i osposobljavanje provele su po dva oglasa, a Komisija za izbor korisnika usluga PUK-a jedan. Provedena su dva izbora kandidata/kinja tečaja engleskog jezika za odrasle i podršku učenicima na čelu s izvoditeljicom programa na temelju općih uvjeta, a potom i utvrđivanja razine znanja. Inventurna komisija provela je popis imovine, obveza i potraživanja za 2015. godinu

Kao udruga koja provodi aktivnosti od javnog interesa i usmjerena je na razvoj i pružanje izvaninstitucionalnih oblika specijaliziranih usluga ranjivim društvenim skupinama čija su prava povrijeđena i kojima prijeti socijalna isključenost strateški smo usmjereni na certificiranje usluga pomoći u kući i preuzimanje dijela javnopravne ovlasti i u tom području.

Unatoč ograničenim prostornim kapacitetima Udruga je bila posvećena provedbi Akcijskog plana razvoja volonterskog programa i u 2015. godini, uključivanju volontera u sve svoje programske aktivnosti i prilike za obrazovanje. Obilježili smo Međunarodni dan volontera i dodijelili zahvalnice najaktivnijim volonterima/kama. U 2014./2015. godini napravljeno je usklađivanje i revizija baze podataka volontera. Od ukupno 88 osoba na listi, u 2015. godini imali smo 31 aktivno uključenog volontera/ku sa ostvarenih 1629 sati volonterskog rada. Od toga njih 18 su dugotrajni volonteri sa kojima imamo zaključene ugovore o volonterskom radu. Ostali su bili aktivni ali povremeno i prema ukazanoj potrebi i bili uključeni u obrazovne programe.

U 2015. godini za provedbu djelatnosti imali smo osigurana sredstva kroz Institucionalnu potporu stabilizaciji i/ili razvoju udruga Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (za razdoblje 2013.- 2015.) u visini od 154.442,60 kuna na godišnjoj razini, osigurana sredstva Ministarstva socijalnih politika i mladih kroz program Podržimo socijalno uključivane osoba izloženih obiteljskom nasilju (za razdoblje 01.06.2014.- 31.05.2017.) u visini od 150.000,00 kuna i projekt „Znatiželjno dijete“ (2014./2015.), osigurana sredstva Ministarstva pravosuđa za pružanje usluga besplatne pravne pomoći u visini od 90.000,00 kuna, dvije projektne potpore Grada Osijeka u visini od 5.500,00 kuna, jednu Osječko-baranjske županije u visini od 3.000,00 kuna i dvije Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u dijelu plaća za novozaposlene osobe u okviru odobrenih programskih aktivnosti i sklopljenih ugovora u visini od 62.410,71 kuna.

Ukupan prihod Udruge za 2015. godinu iznosio je 638.896,95 kn + vlastita sredstva, prijenosi 96.711,85 kn = 735.608,80 kn, a rashodi 648.565,10 kuna.

Opis projektnih aktivnosti i rezultata

1. Pravna pomoć za građane/ke

Projekt je usmjeren na osiguranje dostupnost besplatne pravne pomoći za građane slabog imovnog stanja čija su prava i slobode povrijeđene, a koju smo provodili putem

a) pravnog savjetovališta, organiziranog na 2 lokacije: u **uredu Tenja** svakog radnog dana (ponedjeljak-četvrtak od 9.00-13.00 sati), a u **uredu Osijek** srijedom od 9.00 do 15.00 sati i

b) mobilnog tima, uspostavljenog od 1. 6. 2015. u dvije nove prigradske, ruralne sredine - **Klisu** i **Sarvaš**, utorkom po dva sata (8.00-10.00 i 10.30-12.30).

Petkom su organizirani sastanci radnog tima, tjedno planiranje pružanja usluga PUK-a, konzultacije i sastanci sa suradnicima, partnerima, nadležnim institucijama, volonterima isl.

U okviru pravnog savjetovališta tijekom 2015. godine zabilježili smo ukupno 256 novih slučajeva pritužbi građana/ki (198 žena i 58 muškaraca), od čega se po 20% odnosi na žene izložene nasilju u obitelji i postupcima obiteljsko-pravne zaštite te korisnike treće životne dobi. Pored navedenih najzastupljenija područja zabilježenih pritužbi su s područja socijalnih prava (25%), radno-pravnih

odnosa (16%), ovršnih postupaka (11%), stambenog zbrinjavanja i prava iz mirovinskog sustava (po 4%), imovinskih prava (3,5%), a potom slijede povrede iz područja statusnih i nasljednih prava, prekršajnog i kaznenog progona, zdravstvene zaštite. U kategoriji ostala područja bilježimo 9% slučajeva različitih oblika pritužbi građana iz lokalnih sredina u kojima djelujemo, u pravilu s područja zaštite potrošača. U ukupnom broju zabilježenih slučajeva udio žena je 77%. Prema dobnoj strukturi korisnika stanje je sljedeće: 166 korisnika je dobne skupine 41-65; 51 korisnik je dobne skupine 26-40; 30 korisnika dobne skupine +66 i 9 korisnika dobne skupine 18-25 godina života.

U 36 slučajeva osigurali smo besplatno zastupanje pred sudom i proveli 75 konzultacija sa 6 odvjetničkih ureda.

Članovima/cama partnerske Udruge invalida Glas čovječnosti pružali smo pomoć u ostvarivanju njihovih specifičnih prava, ustupali volontere za rad udruge i podršku u njenom djelovanju.

U rješavanju pritužbi građana/ki surađivali smo s nadležnim institucijama (policija, odvjetništvo, sudovi, UDU-BPP, uredima pravobraniteljstva, Županijskim timom za prevenciju nasilja isl. Radi praćenja stanja dodatno smo surađivali s nadležnim institucijama radi prikupljanja statističkih podataka. Ista u pravilu nisu dostupna na web stranicama što otežava sustavnu analizu.

Program vježbeničkog staža i stručnog osposobljavanja bez zasnivanja radnog odnosa provodili smo kroz volonterski program, s ograničenim opsegom, zbog nedostatka prostora za rad. U rad pravnog savjetovišta uključen je jedan dugotrajni volonter pravne struke, osoba s invaliditetom, s kojim je sklopljen ugovor o volonterskom radu temeljem čega je isplaćivana naknada za troškove prijevoza.

Suradnjom s pružateljima besplatne pravne pomoći i resornim ministarstvom, članstvom u Ženskoj mreži, Autonomnoj ženskoj kući Zagreb, Uredom za ravnopravnost spolova, Povjerenstvima za ravnopravnost spolova OBŽ i Grada, Županijskim timom za prevenciju nasilja, Osječkim vijećem pružatelja socijalnih usluga kao i širenjem mreže podrške na Društvo pjesnika i Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek doprinosili smo prevenciji nasilja u obitelji zastupanjem učinkovitije primjene propisa u području zaštite od nasilja u obitelji, prava žrtava seksualnog nasilja, reproduktivnih prava, diskriminacije i dostupnosti besplatne pravne pomoći.

Prevenciji nasilja u obitelji doprinosili smo i organizacijom obilježavanja Nacionalnog i Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama (22.9. i 25.11.) kao i svjetske kampađe „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“ (25.11.-10.12.). U okviru Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama posjetili smo žene i djecu smještene u Skloništu u Vukovaru.

Povodom Svjetskog dana mira (21.9.) u okviru ženskog pokreta susjednih država organizirali smo u Opatovcu, a potom i na graničnom prijelazu Baranjsko Petrovo Selo javnu podršku izbjeglicama i migrantima koji su 16. rujna počeli dolaziti u Hrvatsku s tzv. Balkanskom rutom. Tražili smo **solidarnost i otvorenost granica** te poštivanje prava izbjeglica i migranata. U to vrijeme mađarska policija i vojska postavljala je na graničnom prijelazu Baranjsko Petrovo Selo betonske stupove i žicu što je, uz neizvjesnost o posljedicama uzimanja otiska prsta, unijelo veliki strah kod migranata. Među njima bilo je puno žena trudnica i djece. Stanovništvo pograničnih sredina, humanitarne organizacije, OCD-a i policija pokazali su ne samo zavidnu učinkovitu organizacijsku razinu i humanost već je u pristupu obuhvaćena dimenzija neugrožavanja ljudskog dostojanstva tih ljudi. Kroz sudjelovanje u dokumentarnom filmu koji je radila javna švedska TV postaja ukazale smo na posebnu ranjivost žena i djece i posljedice koje trpe uslijed ratnih sukoba i potaknule kratku raspravu ovo migrantima na sjednici Osječskog vijeća. Povodom obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava (10.12.) posjetile smo Prihvatni centar za izbjeglice u Slavonskom Brodu i predale igračke, šalove i kape koje su izradile članice i volonterke Udruge.

U okviru **obilježavanja svjetske kampađe** „16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama“ osmislili smo i organizirali različita tematska događanja. Na sam početak kampađe i obilježavanje Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama -25.11., u suradnji s Povjerenstvima za ravnopravnost spolova Osječko-baranjske županije (OBŽ) i Grada Osijeka, proveli smo stručnu javnu raspravu čiji zaključci će biti upućeni nadležnim tijelima i institucijama. Ukazali smo na potrebu hitne ratifikacije Konvencije VE o sprečavanju nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (tzv. Istambulska konvencija) koja je stupila na snagu 1.8. 2014. Republika Hrvatska ju je potpisala 22.1 2013. godine i do kraja 2015. godine nije ratificirana.

Za sam kraj kampađe u suradnji s Gradskom i sveučilišnom knjižnicom organizirali smo prikazivanje **vlastitog amaterskog filma** koji daje osvrt na živote triju žena, naših stranaka i korisnica, koje su bile dugotrajno izložene teškim oblicima nasilja u obitelji od strane svojih bračnih drugova, a koje su uz pravnu i psihosocijalnu pomoć i ekonomsku samostalnost pronašle svoj put iz nasilnog okruženja i ohrabrene time nastavljaju se zauzimati i pružati podršku drugim ženama koje su izložene nasilju u obitelji.

Unutar država članica EU, uključujući i Hrvatsku, prepoznat je zajednički pristup nasilju nad ženama kao pitanju ljudskih prava i rodne jednakosti. Iako je postignut značajan iskorak stvaranjem zakonodavnog okvira i uspostavljanjem institucionalnih mehanizama za ravnopravnost spolova (2003.), unutar čega je i nasilje u obitelji (započeto kroz Obiteljski zakon iz 1999.) prihvaćeno kao društveni problem, a ne samo privatni, nismo postigli potreban napredak i pružili učinkovitu zaštitu žrtvi. Hrvatska kao ni znatan broj članica u svojim (kaznenim) zakonima obiteljsko nasilje nad ženama ne kvalificira kao oblik rodno utemeljenog nasilja. Nasilničko ponašanje u obitelji se trivijalizira i po značaju društvene zaštite u nas je ispod razine sitne krađe.

Konvencija VE posebno je značajna u kontekstu naše zakonodavne nekonzistentnosti što je, pod utjecajem odluke Europskog suda za ljudska prava (slučaj Maresti), dovela do novih promjena kaznenog zakonodavstva, ukidanja čl. 215.a Kaznenog zakona (KZ)- *Nasilničko ponašanje u obitelji* kao samostalnog kaznenog djela, a na kraju i do derogacije zaštite žrtava obiteljskog nasilja kvalificirane s težom sankcijom u razdoblju 1.1. 2013.- 30.5.2015., kada je došlo do restauracije samostalnog kaznenog djela i donošenja nove kaznene odredbe - čl. 179.a KZ *Nasilje u obitelji* u KZ.

Praksa će pokazati kako ovako kvalificirani oblik djela neće imati svoju stvarnu primjenu pa time niti ispuniti svrhu njegovog donošenja. Isto tako ne osigurava mogućnost stvarnog praćenje kao relevantan pokazatelj učinaka i mogućeg djelovanja u ostvarivanju zaštite.

Stoga nužno predstoji usklađivanje nacionalnog zakonodavstva u području zaštite od obiteljskog nasilja, primjeni efikasnijih učinaka na počinitelja sagledavajući u novom svjetlu zaštitne mjere udaljenja počinitelja iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora gdje obitelj živi kao i pristupa uopće.

Projekt je sufinanciran od strane Ministarstva pravosuđa (MP), Ministarstva socijalne politike i mladih (MSPM) i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (NZRCD).

2. Znatiželjno dijete

Aktivnosti ovog projekta bile su usmjerene na rad s učenicima/cama 3. i 4. razreda osnovne škole na polju **promocije i zaštite prava djece i uključivanje obitelji**. Proizašao je iz dosadašnje suradnje sa školama s područja Tenje, Darde, Jagodnjaka, Bolmana (zastupljenost učenika/ca romske etničke pripadnosti) i Osijeka i iskazanog interesa predstavnika škola. Provodio se u suradnji s nositeljima odgojno-obrazovne djelatnosti i lokalnim dionicima.

U projektnim aktivnostima sudjelovalo je 44 učenika/ca i tri razrednice 3.d. i 4.d. razreda Osnovne škole Tenja. Vodeće osobe i nastavno osoblje sudjelovali su u planiranju i dijelu organizacije sadržaja. Putem prijenosa znanja, anketnih upitnika i glasačkih listića projektom je indirektno uključeno 736 učenika/ca, nastavnog osoblja, roditelja/skrbnika i drugih zainteresiranih članova zajednice.

a) Provedeno je 16 radionica interaktivnog karaktera (4 tematske i 4 likovne radionice u svakom od dva razreda).

Kroz tematske radionice, pomno izabranom metodologijom prilagođene uzrastu dobi/razredu sudionika (power-point prezentacije, igre -u razredu i online, rješavanje zadataka isl.) obrađivali su se relativno složeni pojmovi i sadržaji identiteta, **Konvencije o pravima djeteta** i institucija koje štite prava djece, države članice EU, institucije EU, prava i dužnosti). Kroz radionice su obilježena dva važna datuma, Međunarodni dan djece (20.11.) i Međunarodni dan ljudskih prava (10.12.), s naglaskom na posebnosti i važnost djece, te obveze društva da uvažava i štiti njihova prava i interese. Likovne radionice sadržavale su individualne likovne radove učenika na temu prava i dužnosti djece i zajednički rad plakata "Cvjetnjak prava" čiji dijelovi su se radili u manjim grupama, a potom su sastavljeni u razredni cvjetnjak čije dijelove se upotpunilo naučenim sadržajem.

b) Izložba radova, u razdoblju od 4.svibnja do 15.lipnja 2015. u holu škole izloženo je 38 likovnih radova učenika/ca uključenih razreda zajedno s razrednim "Cvjetnjacima prava" uz kratak opis projekta i prezentaciju održanih aktivnosti.

U razdoblju od 15. lipnja do 30. rujna 2015. nagrađeni radovi izloženi su na dječjem odjelu Gradske i sveučilišne knjižnice u Osijeku uz kratak opis projekta i prezentaciju održanih aktivnosti. Od 1. listopada 2015. nagrađeni radovi trajno su izloženi u prostorima Mjesnog odbora Tenja uz kratak opis projekta i prezentaciju održanih aktivnosti.

c) Izbor Najplakata/rada, u razdoblju od 4. do 11.svibnja 2015. organizirano je i provedeno glasovanje za izložene radove. Zajedno s učenicima/ama i djelatnicima/ama škole dogovoren je način glasovanja: glasovanje pomoću glasačkih listića na koje se upisivao broj rada za koji se daje glas, glasačka kutija nalazila se u holu škole kod dežurnog učenika/ca, o načinu i vremenu glasovanja svi razredi škole bili su obaviješteni putem oglasne knjige i uputa na samoj glasačkoj kutiji. Prikupljeno je ukupno 736 glasačkih listića od čega je 699 važećih. Nagrađeno je ukupno 5 radova rangiranih prema

broju glasova. Dana 13. svibnja održana je dodjela nagrada na kojoj su sudjelovali učenici/ce 3.d. i 4.d., drugi učenici/ce škole, nastavno osoblje, drugi djelatnici, roditelji/skrbnici, članovi zajednice. Učenici/ice, po 2 iz svakog razrednog odjela, bili su voditelji programa izbora i prenositelja znanja. Okupljenima su predstavili naučeno tijekom provedbe projekta. Izložba je popraćena putem medija.

d) Provođenje istraživanja/anketa, u kojem su sudjelovali učenici i njihov roditelji, imala je za cilj propitati razinu poznavanja i primjenu same Konvencije o pravima djece. Anketu s učenicima su provele nastavnice, a s roditeljima učenici koji su dobili po primjerak Konvencije. Ukupno je 39 učenika ispunilo anketni upitnik (od toga 17 dječaka i 22 djevojčice; 22 iz 3.d i 17 iz 4.d razreda). Prikupljeno je 29 anketnih upitnika za roditelje/skrbnike. Iz analize provedenih upitnika općenito je zaključeno da su djeca izložena većem broju izvora informacija o njihovim pravima, pri čemu kao najčešći izvor informacija navode školu. No, iako su izvori informacija brojni, većina djece nije sudjelovala u sličnim radionicama. I većina roditelja/skrbnika navodi da su razgovarali sa svojom djecom o njihovim pravima i dužnostima, ali manji dio je naveo i konkretne primjere kako to čine. Suprotno tome, tek svako drugo dijete je navelo svoje roditelje/skrbnike kao izvore informacija o pravima. Svi upitnici su analizirani od strane vanjske stručne suradnice - supervizorice na projektu i sastavni su dio Evaluacijskog izvještaja. Obrađeni sadržaji tematski su vezani za **kurikulum Građanskog odgoja** koji se provodi u okviru sata razrednika i kao takvi pridonijeli su unaprjeđenju i promicanju obrazovanja za ljudska prava i demokratske vrijednosti.

Tijekom trajanja provedbe projekta superviziju je vodila vanjska stručna suradnica, doc.dr.sc.Silvija Ručević, Odsjek za psihologiju Filozofskog fakulteta u Osijeku.

Projekt je sufinanciran od strane Ministarstva socijalne politike i mladih (MSPM) i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (NZRCD).

3. Program stručne pomoći pri učenju engleskog jezika za djecu osnovnoškolske dobi 2014./2015. (I./13. listopada 2014. – 17. lipnja 2015. i II./ listopad 2015.- lipanj 2016.)

Program stručne pomoći pri učenju engleskog jezika namijenjen je za svu djecu osnovnoškolskog uzrasta koja imaju mogućnost dolaska u Mjesni odbor Tenja, a smatraju da im je potrebna dodatna poduka iz engleskog jezika pored one koji pohađaju tijekom redovne nastave. Polaznici ovog programa su učenici/ce OŠ Tenja. S obzirom da učenici 5-8 razreda imaju dopunsku nastavu organiziranu u školi, fokus programa stavljen je na niže razrede.

Vrijeme provedbe programa usklađeno je sa školskom godinom. Tijekom rujna prikupljaju se prijave u suradnji s OŠ Tenja. U školskoj godini 2014./15. zaprimljeno je **44 prijava učenika/ca**, pretežno 3. i 4. razreda, od toga su 34 djevojčice i 10 dječaka.

Poduka je otpočela 13.10.2014. u prostorijama MO Tenja (Sv. Ane bb, Tenja) ponedjeljkom od 10-12h, te utorkom od 13:30-15:30h u trajanju od 60 minuta tjedno. Učenici su podijeljeni u grupe te dolaze u terminima ovisno o tome koja su smjena u školi. S obzirom na dostupan prostor broj učenika/ca po grupi je ograničen na 15. Najveći iskaz interesa pokazali su učenici/ce 2., 3. i 4. razreda i njihovi roditelji. Učenici viših razreda nisu iskazali veći interes. Tek oko 50% učenika redovito dolazi na poduku. S obzirom na dob polaznika/ca poduke, njihovo prijavljivanje i/ili dolasci još uvijek u velikoj mjeri ovise o angažmanu roditelja.

Po završetku školske godine, 17. lipnja 2015. održano je završno druženje na kojemu su sve grupe zajednički obilježile završetak provedbe. Po završetku programa učenici/e su ispunili evaluacijski upitnik, a tijekom završnog druženja provedena je i usmena evaluacija. Općenito, učenici/ce imaju pozitivan stav o poduci iz engleskog jezika provedenoj na ovakav način. Tijekom provedbe, sadržaj i pristup radu prilagođavan je njihovim potrebama i željama, prema danim mogućnostima, te su to učenici/ce prepoznali. Slobodno propituju i raspravljaju tijekom poduke, zanimljiv im je pristup učenju. Učenici/ce su izrazili želju nastaviti poduku tijekom sljedeće školske godine i ona je započela u listopadu 2015. i provodit će se do lipnja 2016.). U telefonskom razgovoru s roditeljima (tijekom dogovaranja termina za završni piknik i upis), i roditelji su izrazili zadovoljstvo podukom te da su primijetili pomak pri učenju engleskog jezika, odnosno poboljšanje u završnim ocjenama u odnosu na prethodno razdoblje. Poduku je vodila prof. engleskog jezika zaposlena u Udruzi.

Program je sufinanciran (kroz plaću izvoditeljice) od strane Ministarstva socijalne politike i mladih (MSPM) i Nacionalne zaklade za razvoj civilnoga društva (NZRCD).

4. Program Podržimo socijalno uključivanje osoba izloženih nasilju u obitelji

Ovaj trogodišnji program pokrenut je 1.6.2014. s ciljem sveobuhvatnijeg pristupa složenih i najzastupljenijih povreda prava i sloboda koje smo bilježili kroz svoj rad, a kojima su u najvećem opsegu izložene žene.

Provedbom planiranih aktivnosti u 2015. godini omogućili smo dostupnost specijaliziranih, stručnih usluga i programa podrške za ukupno 524 indirektnih korisnika/ca, od toga 326 direktnih korisnika/ca usluga čime smo pridonijeli jačanju sustava podrške i unapređenju sigurnosti i učinkovitosti mehanizama zaštite osoba izloženih nasilju u obitelji.

Pružanje specijaliziranih usluga provodili smo putem

a) SOS telefona za žrtve obiteljskog nasilja, mobinga i diskriminacije - **0800 200 151**, hitne pravne informacije i upute bile su dostupne svakim radnim danom od 8.00 do 16.00 sati.

Zabilježili smo 222 poziva, od čega 102 evidentiranih kroz upitnike s 43% zastupljenošću područja nasilja u obitelji. U 100% slučajeva žrtve su bile žene. U samo 10% slučajeva pozivi nisu dolazili od žrtve, a 84% poziva upućeno je prvi put.

b) Grupe za podršku i individualnu pomoć, psihosocijalna pomoći i savjetovanje bilo je dostupno u uredu Osijek, 1 x mjesečno (zadnji utorak u mjesecu) od 17.00 do 19.00 sati, a individualna pomoć prema dogovoru. Organizirano je sedam susreta na kojima je bila aktivno uključena 21 žena. Nakon provedene revizije na listi imamo 24 žene zainteresirane za usluge Grupe.

Kroz program podrške organizirali smo i provodili

a) Osposobljavanje odraslih usmjereno na osobe izložene obiteljskom nasilju koji se provodio u okviru programa Javnog učilišta Janus. U razdoblju od 25. 9. 2014. do 28. 2. 2015. osigurali smo osposobljavanje za verificirano zanimanje njegovatelja/ce za četiri izabrane kandidatkinje od ukupno 21 pristigle prijave (100% žene). Program se sastojao od teorijskog i praktičnog dijela u trajanju 440 sati koji su uspješno završile sve kandidatkinje. Polaznicama je pored troškova programa bio osiguran i besplatan prijevoz. Tri izabrane kandidatkinje bile su smještene u Skloništu za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja u Osijeku. Dana 20.3.2015. organiziran je sastanak s polaznicama i provedena evaluacija. Sve polaznice su izrazile zadovoljstvo s izborom i fleksibilnošću ponuđenih mogućnosti njihovim različitim potrebama, mogućnosti aktivnog sudjelovanja i izbora, pristupom. Tri polaznice zaposlile su se po završetku programa. I četvrta polaznica, smještena u Skloništu, imala je priliku za zapošljavanje, ali zbog zdravstvenih razloga to se nije realiziralo. Rok od jedne godine za smještaj u Skloništu joj je istekao i mi kasnije nemamo informacija o njoj.

U razdoblju od 4.-11.11. 2015. uputili smo javni poziv na iskaz interesa i sudjelovanje u programu verificiranog osposobljavanja za 2015/2016. Zaprimito je 16 prijava kandidata od čega 94% žena, s područja Osijeka, Tenje, Klise i Sarvaša. Postupak predstavljanja programa, uvjeta osposobljavanja, razgovor s kandidatima/kinjama i izbor 4 polaznice je proveden, kao i izbor učilišta. S izabranim učilištem potpisat će se Sporazum o suradnji, a ugovori o osposobljavanju s izabranim kandidatima/kinjama. Nakon završetka programa dodijeliti će se uvjerenja o osposobljenosti i provesti evaluacija. Svim prijavljenim kandidatima/kinjama omogućiti će se daljnja podrška u zapošljavanju.

b) Zapošljavanje u okviru Udruge provodimo na temelju vlastitih sredstava osiguranih kroz projekte i koristeći mjere sufinancirana zapošljavanja koje provodi Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) uz preporuku Grada Osijeka kao nadležne jedinice lokalne uprave i samouprave. Putem mjera zaposlili smo 2 osobe izložene nasilju u obitelji na poslovima pružanja usluga pomoći u kući u Izvoru. Jedna osoba zaposlena je na 12 mjeseci u okviru rada mobilnog tima na poslovima razvoja usluga podrške za Klisu i Sarvaš. Druga osoba zaposlena je na 6 mjeseci na poslovima pružanja usluga pomoći u kući u Tenji.

c) Podršku u zapošljavanju, pisanju životopisa, traženju posla, davanju preporuka isl., prioritetno je bila usmjerena za korisnice programa osposobljavanja tijekom, ali u većem opsegu po okončanju programa i prakse. Organizirane su dvije radionice na koje smo pozivali sve prijavljene kandidate/kinje programa osposobljavanja od čega ih se odazvalo deset. Dodatno, za tri zainteresirane pripadnice ciljne skupine organizirane su individualne konzultacije. Od ukupno 13 uključenih sudionica programa podrške tri gore navedene polaznice osposobljavanja zaposlile su se na pružanju usluga kod privatnih poslodavaca u Osijeku, a dvije u Udruzi.

Tijekom i po završetku programa 2015./2016. Ponovo ćemo biti posvećeniji ovoj aktivnosti.

d) Obrazovanju - tečaj engleskog jezika za odrasle, članove i volontere Udruge i drugih OCD-a, osobe izložene nasilju u obitelji, nezaposlene osobe te pripadnike drugih marginaliziranih skupina.

U siječnju 2015. završen je drugi semestar 2014., koji je imao 46 uključenih polaznika/ca.

Prvi semestar u 2015. proveden je u razdoblju 11.2.-24.6.2015. Od ukupno 86 zaprimljenih prijava 91% kandidata su žene, a 9% muškarci. Tečaj je usmjeren primarno na jačanje kapaciteta OCD-a, korisnika udruge i nezaposlenih osoba. Najzastupljenije su skupine nezaposlenih, članovi i volonteri OCD-a i žene izložene nasilju u obitelji. Preko 22% prijavljenih kandidata/kinja ne ispunjava niti jedan od uvjeta. Međutim, uočeno je da žrtve obiteljskog nasilja, koje Udruga evidentira kao takve

kroz usluge besplatne pravne pomoći ili je poznato iz drugih izvora, na upisnim obrascima sebe evidentiraju samo kao nezaposlene osobe ili članice/volonterke udruga. Manji broj, samo njih 6, deklarirane su kao žrtve obiteljskog nasilja. Udruga podržava inkluzivnost i koheziju tih osoba te ne inzistira na njihovom deklariranju pri organiziranju skupina tečaja tako da ovim putem zaključujemo, na temelju gore iznesenih evidencija i kasnije tijekom susreta i njihovih usmenih očitovanja, kako je uočeno da žrtava obiteljskog nasilja ima veći broj od prijavljenih.

Najtraženiji su početnički stupnjevi (A1, A2) za koje se prijavilo 70% kandidata/kinja. Izabrano je 49 polaznika/ca od toga 43 žene i 6 muškaraca (maksimalno mogući broj polaznika zbog prostora ali i mogućnosti kvalitetnog rada) upisanih kroz 3 skupine (15 po skupini + zamjene): A1-16, A2-16 i B1-17 polaznika/ca. Njih 18 bili su polaznici prethodnog tečaja tako da je kroz ovaj semestar uključeno 31 novi direktni korisnik/ca usluga. Struktura polaznika/ca u odnosu na dob: 18-25: 0 osoba; 26-40: 20 osoba; 41-65: 28 osoba i 66+: 1 osoba.

Po završetku semestra provedena je evaluacija edukativnog programa, organizirano završno druženje i podjela potvrda. Od 33 polaznika/ce koji su ispunili upitnik njih 82% smatra da su u potpunosti ispunjena njihova očekivanja i da će im naučeno koristiti u svakodnevnom životu, 64% smatra da im je tečaj bio motivirajući i poticajan na osobnoj razini uopće.

Drugi semestar provodi se u razdoblju 1.9.2015.-31.1. 2016. Od ukupno 88 prijava njih 76 je žena i 12 muškaraca. Ponovno su najtraženiji početnički stupnjevi (A1, A2) za koje se prijavilo 71,5% kandidata/kinja. Prema kriterijima poziva prijavilo se 13 žrtava obiteljskog nasilja, 25 članova/ca OCD-a, 49 nezaposlenih osoba (od toga 37 isključivo kroz tu kategoriju), 1 osoba koje ne zadovoljava niti jedan kriterij. Zamjećuje se veći broj umirovljenika/ca koji se javljaju sa željom polaznja tečaja.

Zbog velikog interesa i činjenice da su uvrštene sve prijave žena izložene nasilju u obitelji izabrano je 54 polaznika/ca, upisanih kroz 3 skupine (grupe): A1-18, A2-18 i B1-18 polaznika/ca. Od ukupnog broja polaznika 96% je žena. Njih 17 su članovi/ce OCD-a, 25 nezaposlenih i 12 žena žrtvi obiteljskog nasilja. Od upisanih, 5 osoba je od 18 do 25 godina, 23 osobe su 26-40 godina, a 25 osoba su 41-65 godina, jedna osoba starija je od 65 godina. Za razliku od prethodno organiziranih tečaja gdje su većinom starije osobe upisivale niže stupnjeve, a mlađe s većim predznanjem više stupnjeve, sada su polaznici/ce ravnomjerno raspoređeni po skupinama. Obrazloženje vidimo u tomu što 16 osoba nastavlja polaziti tečaj nakon završenog nižeg stupnja u organizaciji Udruge. Tako da imamo 38 novih direktnih korisnika/ca ovog semestra.

U tijeku je provedba evaluacije, ispita i dodjela potvrda. U veljači 2016. godine ponovo krećemo s javnim pozivom, izborom i provedbom prvog semestra tečaja za 2016./2017. godinu.

Tečaj traje 18 tjedana i organizira se 1x tjedno po 2 sata u prostorima Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek (GISKO), a provodi ga profesorica engleskog jezika i književnosti, zaposlena u Udruzi.

e) Trening socijalnog/društvenog poduzetništva proveden je 18. i 19. 11. 2015.godine s ciljem jačanja kapaciteta udruge i dionika zajednice u području socijalnog/društvenog poduzetništva. Voditelj treninga bio je Teodor Petričević, predstavnik Autonomnog centra-ACT, Čakovec. U razdoblju od 4.-11.11. 2015. proveden je javni poziv za iskaz interesa i sudjelovanje u programu. Na njemu se okupila grupa od 18 sudionika/ca, predstavnika udruga, OPG-a i aktivnih pojedinaca iz Osijeka, Tenje i Klise. Po završetku programa proveden je upitnik o ocjeni treninga i uručene potvrde o sudjelovanju. Trening je ispunio očekivanja i ciljeve nas i 13 sudionika koji su sudjelovali u ocjeni. Pet sudionika je taj završni dio treninga moralo napustiti radi prijevoza. Dobivena su nova i specifična znanja, uspostavljeni modeli i okvir za tri poslovna plana utemeljena na potrebama zajednica u kojima sudionici žive. Suradnja i podrška ACT-a na razvojnim planovima je otvorena za sve sudionike. Ojačana je suradnja na ovom području između tri udruge čija inicijativa otvaranja centra u zajednici se oblikovala u zajedničke programske aktivnosti/usluge o čemu su upoznati nositelji vlasti grada i mjesne samouprave u Tenji. S Autonomnim centrom Čakovec i Agencijom za demokratski razvoj otvoren je proces suradnje i partnerstva na razvoju ideje (reusa) centra za ponovnu upotrebu u Tenji. S Gradom i Agencijom za demokratski razvoj razvila se srodna ideja razrađena kroz projekt „5Z-zelena zapošljavanja za zelena znanja“ koji je prošao kriterije kvalitete ali ne i okvir dostatnih financijskih sredstava te je stavljen na listu čekanja u okviru prijave na ESF poziv. Status je još nepromijenjen, a ugovaranje nije okončano.

f) Kreativne radionice, pored stjecanja različitih vještina i tehnika izrade uporabnih predmeta i suvenira pridonose zajedništvu i povezivanju ljudi i zajednica. U ovom izvještajnom razdoblju provedeno je sedam kreativnih radionica sa 65 sudionika na kojima su prezentirane različite tehnike ponovne uporabe papira i vune, ukrašavanje jaja, izrada tradicionalnog slavonskog zlatoveza, odjevnih predmeta i igračaka za izbjeglice, čestitki i ukrasa za starije i nemoćne osobe koje žive u organiziranom smještaju u Klisi. Broj radionica je reduciran i Udruga je privremeno odustala od sudjelovanja na sajmovima i daljnje organizacije sajma u Tenji iz više razloga. Najpresudniji je nedostatak adekvatnog prostora za rad s grupama i uopće povećanja opsega aktivnosti, odnosno opetovano odbijanje Vijeća MO Tenja da omogući Udruzi samostalno ili zajedničko korištenje jednog

takvog prostora (velike dvorane br. 5), unatoč nepostojanju relevantnog i objektivnog razloga za odbijanje, naprotiv. Udruga kojoj je prostor formalno dodijeljen na korištenje u srpnju 2015. godine otkazala je međusobni usmeni dogovor o mogućnosti našeg povremenog korištenja. Uvođenje fiskalne blagajne i restriktivno tumačenje primjene za pravne subjekte koje su izvan sustava PDV-a dodatni je razlog za privremeno odustajanje od organizacije, izlaganja i prodaje na sajmovima. Žene su nastavile raditi kod svojih kuća i odlaziti pojedinačno na sajmove. Prostor za rad s grupama osiguravamo u suradnji s Dobrovoljnim vatrogasnim društvom Tenja, također jednim od korisnika gradskog prostora na istoj lokaciji.

g) Grupa za razvoj zajednice, u 2015. godini, kao neformalne članove, dobila je udruge i pojedince, sudionike treninga o socijalnom/društvenom poduzetništvu. Proces planiranja razvoja ide u više smjerova i otvoren za prilagodbu potrebama i vanjskim okolnostima u narednom razdoblju. S Agencijom lokalne demokracije i udrugom Školarac pokrenuli smo inicijativu i osmislili program „Zajedno za djecu i mlade“ s ciljem razvoja novih usluga koji nedostaju u zajednici. S Gradom i Agencijom lokalne demokracije razrađen je gore opisan koncept zelenog zapošljavanja i centra za ponovnu upotrebu Tenja. U suradnji s ACT Grupa Čakovec radimo na promicanju i razvoju društvenog poduzetništva. U planu je jačanje kapaciteta i daljnji razvoj vaninstitucionalnih oblika usluga i certificiranje djelatnosti.

Grad Osijek i Hrvatski zavod za zapošljavanje PU Osijek aktivni su partneri ovog programa. Program sufinancira Ministarstvo socijalne politike i mladih i NZRCD.

5. Razvoj usluga podrške za život u zajednici

U partnerstvu s Gradom Osijekom ovim projektnim aktivnostima pridonijeli smo kontinuiranom pružanju usluga pomoći u kući za starije i nemoćne osobe u Tenji, potaknuli razvoj građanskog aktivizma i izvaninstitucionalnih usluga usmjerenih zaštiti interesa i prevenciji socijalne isključenosti starijih i nemoćnih osoba u Klisi i Sarvašu te novom zapošljavanju. Pripreme i stvaranje pretpostavki za rad u dvjema spomenutim novim ruralnim sredinama, koje teritorijalno pripadaju Gradu Osijeku, započele su krajem 2014. planiranjem novog zapošljavanja, a početkom 2015. godine osiguranjem prostora za rad i predstavljanjem aktivnosti u zajednici.

a) Pomoć u kući za starije i nemoćne osobe u Tenji

Povezivanjem aktivnosti podrške u približavanju tržištu rada i pružanja usluga socijalno isključenih skupina osigurali smo kontinuitet i razvoj vaninstitucionalnih usluga kojima je obuhvaćeno 86 indirektnih korisnika/ca - starijih i nemoćnih osoba, od čega 28 direktnih korisnika/ca pomoći u kući (PUK) u Tenji.

Temeljem utvrđenih kriterija (socijalni, zdravstveni i obiteljski status) i javnog poziva Komisija za izbor provodila je postupke izbora korisnika/ca usluga pomoći u kući čije je prebivalište u Tenji.

Poslovi pomoć u kući pružali su se prema utvrđenom planu neposredno u korisnikovom domu, dvoru i okućnici (u pravilu 2 puta po 2 sata tjedno) i to: obavljanje kupnje živežnih namirnica, lijekova, uređenje prostora za stanovanje i okućnice te obavljanje drugih povremenih kućnih poslova važnih za svakodnevni život i prehranu korisnika, odlazak u pratnji kod liječnika, posredovanje u ostvarivanju drugih prava korisnika (BPP, toplog obroka, telekomunikacijskih usluga isl.), cijepanje drva, čišćenje snijega i sl. U odnosu na tako utvrđene opće standarde jedan zaposleni radnik/ca s punim radnim vremenom može imati 8-10 korisnika. Uključivanjem u rad volonterke koja je po zanimanju frizerka korisnici su po iskazanoj potrebi dobivali i besplatne usluge šišanja, kao dodatni oblik usluge. O pružanju usluga primatelj usluga potpisuje individualni Obrazac za korisnike/ce koji se zajedno s drugom dokumentacijom o dokazu ispunjavanja uvjeta pohranjuje u osobni spis, vode baze podataka i evidencije korisnika/ca usluga. U odnosu na spolnu strukturu u 2015. godini 79% korisnika usluga pomoći u kući bile su žene, a 21% muškarci. Prema životnoj dobi najzastupljenije su dvije dobne skupine: 66–70 i 71–75 godina (po 28,5%), slijede dobne skupine 76-80 (25%), do 65 godina (11%) i preko 80 godina (7%). Ova struktura neznatno varira unazad četiri godine. Najčešće se radi o korisnicima koji žive u jednočlanim i dvočlanim domaćinstvima, slabog imovnog stanja s ozbiljnim zdravstvenim teškoćama, pa time i velikim potrebama u zadovoljenju svakodnevnih životnih potreba, od pratnje pri odlasku kod liječnika do pravne pomoći radi ostvarivanja egzistencijalnih prava na pojedinačnoj razini. Njih 25% nema članova obitelji obveznika uzdržavanja, a kod preostalih 75% primatelja usluga oni nisu u mogućnosti na njih adekvatno odgovoriti budući žive u drugim mjestima ili državama i slabog su imovnog stanja.

Tijekom godine provedeno je 86 upitnika s korisnicima o procjeni potreba i 62 o ocjeni pruženih usluga koja su obrađene u okviru 3 analize. Provedena je revizija korisnika i kandidata PUK-

a u Tenji. U bazi podataka imamo evidentirano 65 starijih i nemoćnih osoba s prebivalištem u Tenji direktnih korisnika i zainteresiranih kandidata za usluge pomoći u kući i na dvoru.

Na pružanju usluga radilo je tijekom godine pet novozaposlenih osoba. Pored pružanja usluga radnici su sudjelovali na provođenju upitnika i prikupljanju obrazaca za korisnike, sastancima radne grupe (petkom) radi podnošenja pisanog i usmenog izvještaja o radu (dnevnik rada potpisan od korisnika i verificiran od voditeljice), izrade tjednog plana te razmjene informacija i dokumentacije radi ostvarivanja drugih prava korisnika, održavanja okoliša i radnog prostora (ponedjeljkom), povezivanje volontera i korisnika. Dakle, pored pomoći u kući kao primarne usluge korisnicima pružali smo i usluge specijalizirane pravne pomoći (opisane u okviru BPP, pod 1.) radi ostvarivanja njihovih pojedinačnih prava u čemu su sudjelovali i zaposleni radnici/e.

Poslove koordinacije rada i organizacije usluga, analize istraživanja, planiranje, praćenje i izvještavanje provodile su članice stručnog radnog tima.

Od 1. 12. 2015. preraspodjelom poslova unutra radnog tima osigurali smo pružanje usluga pomoći u kući u Tenji za isti broj korisnika zaključno do kraja svibnja 2016. Nastavak provedbe programa osposobljavanja i zapošljavanja putem mjera HZZ dio je planiranih aktivnosti za 2016. godinu tako da do početka lipnja očekujemo i njihovu daljnju primjenu.

b) Razvoj građanskog aktivizma i izvaninstitucionalnih usluga u Klisi i Sarvašu

Uspostavom Mobilnog tima za rad na dvije nove lokacije od 1.6.2015. osigurana je dostupnost specijaliziranog pravnog savjetovanja za ruralne jugoistočne i pogranične dijelove zemlje i podrška razvoja usluga za starije i nemoćne osobe te jačanje građanskog aktivizma. Mobilni tim čine 2-3 osobe iz redova radne grupe (koordinatorica, 2 pravne savjetnice i mentorice), asistentica i volonter pravne struke). Prostor za rad Udruge osiguran je u okviru mjesnih odbora. Organizirano je predstavljanje ciljeva i aktivnosti projekta za predstavnike mjesne uprave i samouprave, socijalne i patronažne službe, vrtića i škola, predstavnika udomiteljskog doma u Klisi te građana putem općeg poziva stavljenog na više info točaka u mjestu, putem pisanih materijala i medija.

-Putem **specijaliziranog pravnog savjetovanja za starije i nemoćne osobe**, dostupno utorkom od 8.00 do 10.00 sati u **Klisi**, a od 10.30 do 12.30 sati u **Sarvašu**, zabilježili smo 20 osoba kojima je dan pravni savjet, uputa i informacija općeg karaktera te u okviru 50 direktnih korisnika prethodno zabilježena pravna pomoć.

Program podrške zahtijevao je opsežne pripreme da bi pokrenuli i postigli kontinuiranu provedbu planiranih aktivnosti u Klisi i Sarvašu. Koristeći mjere HZZ osigurali smo sredstva za nova zapošljavanja i zaposlili 1 osobu na poslovima asistenta/ice Mobilnog tima, s punim radnim vremenom u trajanju od 12 mjeseci i uključili 1 dugotrajnog volontera pravne struke, osobu s invaliditetom da stječe dodatna stručna znanja i iskustva u radu s korisnicima usluga. Uspostavljeni su kontakti s ključnim dionicima, prezentirane aktivnosti i provedeni upitnici o potrebama starijih osoba i zainteresiranosti za volonterski rad. Organizirano je i provedeno 35 susreta, od toga 18 radionica. U provedbu aktivnosti aktivno su se uključile tri volonterke. Razvili smo suradnju s patronažnom službom, udomiteljskim domom i potaknuli suradnju sa školom, umirovljenicima, udrugama. Pružali smo pomoć „slabijim“ udrugama u prilagodbi Zakona o udrugama, korištenju prostora, ostvarivanju prava na osobnog asistenta (Školarac, NK Vranduk, Glas čovječnosti) i sl. Zajedno s Agencijom lokalne demokracije (ALD) i udrugom Školarac pokrenuli smo inicijativu razvoja novih usluga za djecu i mlade u Tenji. U Klisi je okupljena grupa sastavljena od 7 motiviranih žena s kojima se uz kreativno druženje promicao aktivizam i raspravljalo o potrebama u zajednici i mogućnostima prevladavanja problema. Organizirano je 14 radionica na kojima smo prezentirali naš model djelovanja u zajednici, razmjenjivali i usvajali različite tehnike izrade ukrasnih i uporabnih predmeta. Grupa je radila od tekstila i vune krpene igračke i odjevne predmete za izbjeglice, a od papira prigodne čestitke i darove namijenjene starijim osobama smještenim u Udomiteljski dom Petanović, koji je prigodom nove godine organizirano i posjećen. U Sarvašu kao znatno većoj sredini s organiziranim civilnim društvom nije još postignuto takvo povezivanje dionika. Aktivniji dio civilnog društva u pravilu čine lokalne udruge i društva (nogometni klub, lovci, ribiči, DVD, KUD) usmjereni na svoje članstvo. Preostale udruge nisu dovoljno osnažene i vidljive. Usluge koje smo učinili dostupnima stanovništvu kroz naše aktivnosti nisu postojale. Na razvoju usluga starijim i nemoćnim osobama aktivno se uključila jedna umirovljenica iz zajednice koja je preuzela obvezu pomoći u posredovanju između našeg mobilnog tima, patronažne službe i teže pokretnih sumještana te obilazak onih koji su teže pokretni.

U ovim zajednicama na manjem uzorku (ukupno 26 starijih osoba) proveli smo upitnike o procjeni potreba za uslugama PUK-a i BPP. U Klisi je broj ispitanika po spolu bio jednako zastupljen, a po dobi prevladavala skupina starija od 80 godina (40%). 60% anketiranih ima potrebe za navedenim uslugama. U Sarvašu 69% ispitanika su bile žene. 63% ispitanika bili su dobne skupine do 65 godina tako da samo 25% propitanih ima potrebu za navedenim uslugama.

U sve tri sredine organizirano je obilježavanje Međunarodnog dana starijih osoba susretima i druženju s umirovljenicima. Volonteri i zaposlenicu posjetili su korisnike naših usluga i druge teže pokretne starije osobe iz Tenje, a prema preporukama patronažne i socijalne službe Grada, ukupno njih 44. U obilježavanju su sudjelovali dionici iz zajednice (Osnovna škola Tenja u izradi čestitki, OPG Cerenko i Pekarnica Agita iz Tenje sa svojim proizvodima, jabukama i pecivu), te Osječko vijeće pružatelja socijalnih usluga Grada Osijeka i Udruga za rad s mladima Breza, koja je donirala sredstva za kupnju dodatnih 44 paketa (zdravstveno higijenskih potrepština koje su korisnici naveli da su im prioritete te zajednički aparat za mjerenje tlaka). Na ovim aktivnostima bilo je uključeno 12 volontera/ki (10ž/2m).

Vidljivost aktivnosti, informiranje i senzibilizacija javnosti o potrebama starih i nemoćnih osoba osigurana je kroz uspostavljene 4 info točke (Osijek, Tenja, Klisa, Sarvaš), uređenje i distribuciju informativno edukativnog sadržaja s područja usluga PUK-a i BPP-a, putem web stranica Udruge i Partnera, organizacijom javnih događanja i obilježavanja međunarodnog dana starijih osoba u sve tri sredine, uključivanjem drugih dionika u zajednici.

Surađivali smo s drugim pružateljima socijalnih usluga kroz Osječko vijeće i SOS –NET mrežu, redovito provodili unutarnje praćenje, planiranje i izvještavanje s Partnerom.

Sve bitne aktivnosti ovog projekta, kao i srodnih mu projekata Pomoć u kući za starije i nemoćne osobe u Tenji i Podrška socijalnoj koheziji, opisanih zajedno, nastavile su se provoditi u sve tri sredine i njihova provedba je osigurana do 31. svibnja 2016.

Grad Osijek partner je ovog projekta.

Projekt je sufinanciran od strane Ministarstva socijalne politike i mladih, Grada Osijeka, Osječko-baranjske županije, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i NZRCD

6. Jačanje kapaciteta za razvoj civilnoga društva

Cilj projekta bio je usmjeren osnaživanju i održivosti lokalnih kapaciteta za izgradnju civilnog društva čijem ostvarenju smo doprinosili organizacijom aktivnosti izobrazbe za članove/ce projektnih timova Udruge (koje čine zaposlene stručno osoblje, vanjski stručni suradnici, vježbenici i volonteri) i druge zainteresirane dionike i članove lokalnih zajednica u kojima djelujemo, na području pripremanja i pisanja projektnih prijedloga za EU fondove i druge pozive, upravljanja projektnim ciklusom i društvenom poduzetništvu, važnim u odnosu na društvene potrebe i djelovanje Udruge. Pored naprijed opisanih edukativnih programa koji su se provodili tijekom cijele godine, a koji su također bili u službi jačanja vlastitih ljudskih kapaciteta, zajedno s partnerima, vanjskim suradnicima, motiviranim volonterima i dionicima zajednice, radili smo na planiranju i pripremi konkretnih projektnih prijedloga, sudjelovali na obrazovnim aktivnostima drugih OCD-a i organizacija, uključivanju u zajedničke kampanje, prilagodbu organizacijskog razvoja novim propisima.

Proveli smo planiranje, pripreme i prijave projektnih prijedloga za fondove Europske unije. U proces planiranja i izrade projektnih prijedloga bili su uključeni članovi radnog tima, vanjski stručni suradnici i volonteri Udruge te predstavnici/e partnera. Unutar izvještajnog razdoblja aplicirali smo na 4 europska projekta, od čega 2 kao nositelji i 2 kao partneri.

Projekt „Obrazovanje za rodnu jednakost“ u partnerstvu s Filozofskim fakultetom Osijek prilagodili smo i uputili njegov Sažetak u srpnju 2014. godine na poziv IPA 2012 SAFU, a nakon prolaska administrativne faze obradili i puni projektni prijedlog, sa svim dodatnim priložima prosljedili u 2015. godini. Projekt je prošao i drugu fazu evaluacije, odnosno provjeru prihvatljivosti i trenutno se nalazi na rezervnoj listi do 29. 11. 2016.

Projekt „5 Z-Zelena znanja za zelena zapošljavanja“ u partnerstvu s Gradom Osijekom i Agencijom za lokalni razvoj uputili smo u ožujku 2015. na poziv „Poboljšanje pristupa otvorenom tržištu rada osobama u nepovoljnijem položaju“ ESF HR.2.1.10. Projekt je također prošao provjeru prihvatljivosti ali nije ušao u okvir dostatnih financijskih sredstava. Projekt se također nalazi na rezervnoj listi.

Projekt „Pružanje podrške višestruko marginaliziranim ženama za uključivanje na tržište rada“ gdje smo partneri, a nositelj Centra za žene žrtve rata iz Zagreba upućen je u ožujku na isti poziv ESF čiji nam je status još nepoznat.

Projekt „Novom snagom protiv nasilja nad ženama“ gdje smo partneri, a nositelj Ženska soba iz Zagreba upućen je u rujnu 2015. na poziv „Stvaranje poticajnog okruženja za organizacije civilnoga društva u području promicanja i zaštite ljudskih prava u Hrvatskoj“ –Financijski mehanizam europskog gospodarskog prostora (EGP) i Norveški financijski mehanizam 2009.-2014. gdje je Nacionalna zaklada za razvoj civilnoga društva provedbeno tijelo, prihvaćen je za financiranje. Početak provedbe projekta je 1.1.2016.

Projekti „Obrazovanje za rodnu jednakost“ i „Znatiželjno dijete“ upućeni na natječaje Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta i Ministarstvo socijalne politike i mladih iako visoko rangirani nisu dobili financijsku potporu.

Udruga je tijekom cijele godine organizirala tečaj engleskog jezika i provela dvodnevni trening o društvenom poduzetništvu u suradnji s Teom Petričević, ACT Grupa iz Čakovca koji su bili usmjereni i na zaposlenike, članove i volontere Udruge. Članice stručnog radnog tima, volonteri i korisnici sudjelovali su na edukativnim programima u organizaciji drugih subjekata.

Napravljene su tri analize o procjeni potreba i ocjeni usluga provedenih anketa među osobama starije životne dobi. Provedene su ankete s roditeljima i učenicima dvaju razreda lokalne škole, a provedba cjelokupnih aktivnosti mentorirana je od strane vanjske stručne suradnice. I druge provedene aktivnosti bile su ocjenjivane od strane korisnika/sudionika.

Sudjelovali smo u nacionalnoj kampanji **Dani otvorenih vrata udruga** koja se ove godine provodila 28. i 29. svibnja u organizaciji Ureda za udruge. Udruga je u te dane u razdoblju od 10 do 13 sati bila otvorena za predstavljanje svoga rada i razgovor s zainteresiranim građanima/kama o ulozi i značaju rada OCD-a. Posjetilo nas je 16 posjetitelja/ica. Njih troje su ispunili putovnice koje su prosljeđene Uredu za udruge. Zainteresirani su mogli pogledati kraći film o radu udruge, dobiti letke, brošure, publikacije. Javnost je bila upoznata o događaju putem web stranice www.zenska-udruga-izvor.hr i facebook stranice [www.facebook.com/Ženska-udruga "Izvor"](https://www.facebook.com/Ženska-udruga-Izvor).

Institucionalna podrška bila je ključan oblik podrške za stabilizaciju i daljnji razvoj naših ljudskih resursa koja su preduvjet za kvalitetan rad na zaštiti ljudskih prava i sloboda, njihovu razvoju i pružanju specijaliziranih (stručnih) usluga i obrazovnih programa što su temeljna područja djelovanja naše udruge, a nakon toga i programska podrška Ministarstva socijalne politike i mladih. Iako je uspostavljen sustav podrške Ministarstva pravosuđa za rad na pružanju usluga besplatne pravne pomoći u 2015. godini Udruga je kao ovlaštena pružateljica dobila znatno manja sredstava u odnosu na prethodnu godinu s obrazloženjem povećanja broja prijavitelja i politike ravnomjernog širenja mreže pružatelja. Budući se radi o zahtjevnom i dugotrajnom radu na veoma osjetljivom području čiji učinci uvelike ovise od kontinuiranog i sustavnog rada stručnih osoba nameće se potreba za stabilnom, neovisnom podrškom radu na pružanju usluga BPP-a, odnosno zaštiti ljudskih prava i sloboda građana/ki.

Projekt je sufinanciran od strane Grada Osijeka i NZRCD

7. Istraživanje jednakosti

Cilj ovog projekta bio je pridonijeti jačanju kapaciteta OCD-a provedbe antidiskriminacijskih politika, te vezanim postupcima javne nabave doprinoseći time općoj transparentnosti i otvorenosti državne uprave u svim podsektorima javne politike. Kako bi što učinkovitije promatrale, OCD-ima su trebali biti dostupni javni podaci vezani uz indikatore koji pokazuju izravnu diskriminaciju, poput broja prijavljenih i procesuiranih slučajeva, kao i oni koji pokazuju indirektnu diskriminacijom poput količine javnog ulaganja u područjima uglavnom naseljenim pripadnicima manjina, dostupnosti javne infrastrukture u manjinskim područjima, broja zaposlenih pripadnika manjina u određenim tijelima javne i lokalne uprave i sl. Svi ti podaci nisu niti odvojeni niti dostupni na način da bi omogućio direktnu analizu i zaključak o stanju određene društvene skupine. U okviru Platforme 112 provođeni su procesi konzultacija s OCD-a, novinarima i stručnjacima o definiranju ukupnog podatkovnog okvira za analizu javnih informacija bitnih za promatranje antidiskriminacijske politike te aktivnosti jačanja kapaciteta novinara i OCD-a za istraživanje, analizu i prezentacije u tom području. Udruga je partner, a nositelj projektnih aktivnosti Centar za mirovne studije Zagreb.

Projekt je sufinanciran od strane IPA programa –Prijelazna pomoć i izgradnja institucija komponenta 2011.

Tenja, veljača 2016.